

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Prænobili Ac Gratoso Domino Casparo Schmid Domino In Haslach,
Pürnbach, Neudau, Prundobl, Et Schönbrvnn, Serenissimi Bavarix
Principis Electoris Consilii Intimi Cancellario, Svpremo Fevdorvm ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

PRAENOBILI AC GRATIOSO
DOMINO

CASPARO
SCHMID

DOMINO IN HASLACH,
PÜRNBACH, NEUDAU, PRUN-
DOBL, ET SCHÖNBRVNN,

Serenissimi Bavariæ Principis Electoris
CONSILII INTIMI CANCELLARIO,
SUPREMO FEVDORVM PRÆPOSITO,
AC PRÆFACTO IN AYBLING

felicitem!

Vem post Serenissimos Patriæ nostræ
Principes, quibus prima lucubrationum mearum
obsequia submississimè debebantur, huic tertio meo
Partui susceptorem & Patronum deligerem, haud
operosum fuit inquirere, Prænobilis, & Gratiöse
Domine; adstitit ante oculos, clarâque in luce refulsit Nominis &
Sapientiz Tuæ Imago, cuius splendore hæ *Symbolica Fabularum Um-
bra*, ceu Sole tenebræ, illustrarentur.

(a) 2.

Neque

DEDICATIO.

Neque est, quòd quisquam miretur, me Gratiòsæ Dominati-
 onis Tuæ, summis & assiduis negotiis occupatæ, audere Poëtarum *fi-
 gmenta*, hoc est, puerorum ut imperiti loquuntur, *nucis & nugas* de-
 dicare. Quid enim? Eòne demittas ac deflectas curas tuas gravif-
 simas, ut oculos ad hæc scholarum crepundia advertas? An non
 hoc sit Catonem aliquem, aut Arpinatem Tullium, Senatûs Oracu-
 la, Curia Lumina, ad venandas muscas evocare? Ego verò nihil
 moratus hanc indocti vulgi oggannitionem, in hac *Nuce Iliadem* Ti-
 bi offero, hoc est, *Nucleum* Doctrinæ Moralis, Cortici Poëtico in-
 clusum: in quo dum per dogmata & exempla commonstro, quid
vitium exoso, *virtutis* amanti sit fugiendum, quid sequendum,
Ipsam Te Tibi ostendo, Te Tibi dedico, in quo, tanquam in tersis-
 simo speculo, Ethicæ Sapientiæ vivum quoddam simulacrum cla-
 rissimè relucet.

Liceat hîc mihi ingeniosa Poëtarum (quos Socrates in Lyfide
 Platonis, *Patres* atque *Duces Sapientiæ* appellat) commenta, seu, ut
 propiùs ad Instituti mei rationem loquar, *Ethicæ disciplinae velamen-
 ta* comparare cum caprarum pilis, de quibus SS. literæ mentionem
 faciunt. Exod. 25. 35. Num. 31. qui quidem primo aspectu horrida,
 hirsuta, & vilia animalis rejectamenta videntur; si quis tamen atten-
 dat, quod pretium sub his pilorum involucris lateat, facilè, credo,
 ignoscet mihi, *Symbola hæc Poëtica* ad manus & oculos tuos gratio-
 sos demissè adferenti.

Et mirum sanè est, in Historia Sacra, tot inter pretiosa ex au-
 ro, argento, gemmis donaria, *Tabernaculo*, (magnifico ARCÆ Fœ-
 deris Repositorio) à summis infimisque Hebræorum illata, etiam
pilos caprinos fuisse. Nimirum res magis ex usu, quàm usus è re
 æstimandus est. Texebantur è pilis illis stragula seu tegumenta, qui-
 bus contra injurias cæli *Divini Sedes Oraculi* defendebatur. Eiusce-
 modi cilicina operimenta, si Poëtarum ego *Fabulas* (quarum vel
 ipsam nomen inter cognitionum inutilium rejectanea abjicitur) in-
 terpretor, haud sanè longiùs à vero abluisse videri debeo. Tegit
 enim Fabulosa Poëtarum Inventio MAGNUM ARCANUM, Moralis,
 inquam,

DEDICATIO.

inquam, Sapientiae *Mysterium* & *Oraculum*, quod plebeijs mentibus absconditum & inaccessum est; quibus illud meritò occinitur: *Procul este profani*. Sapienter Seneca epist. 108. Multum interest, quo proposito ad quam rem accedas. Qui Grammaticus futurus, Virgilium scrutatur, & cùm legit illud:

----- *Fugit irreparabile tempus.*

Observat verbum istud FUGIT; non dicit *irè*, sed *fugere*, quod est concitatus. En corticem. Longè aliter *Ethicus*, qui colligit inde: vigilandum esse, properandum; quoniam agit nos, aufertque velox dies; inscii rapimur. En nucleum.

Tibi verò, Prænobilis & Gratiöse Domine, sublimioris Sapientiae Antistiti, Vivæque cuidam ARCÆ, in qua geminæ JURIS PUBLICI & PROVINCIALIS *Tabula* sanctè conservantur, tantò confidentiùs hæc Poëticae Philosophiae *velaria* consecro, quòd sciam, te *Arcana* Politicæ Sapientiae profundè rimari, & secreti ac Intimè Consilii ELECTORALIS non modò participem, sed insuper *Cancellarium*, seu *Custodem Sigilli* (quò quid sacratius & occultius?) esse.

Quod si, ut Aristoteles asserit in *Rhet. ad Alexand.* τὸ βελέυεσθαι, τῶν περὶ τῶν ἀνθρώπων, θεώτατον ἐστὶν *consiliari*, eorum quæ inter homines, *divinissimum est*. Meritò profectò hæc tibi Secretioris & Sacratioris Sapientiae *velamina* dedicantur. Nam consilia, nisi silentio premantur, hoc est, velo involvantur, non sunt consilia, sed labes & ruina. Consiliarius bonus Nilo flumini comparatur, cuius cùm fons & origo ignoretur, tantè tamen eius fluxus est, ut ab Ægyptiis in deos relatus sit, eò quòd restagnatione sua, tam imbrum terram irrigantium: quàm limo, ceu lætamine eam fœcundantis sit loco. Ita Sapientia consultrix belli, pacisque tempora disponit, ut, cùm nesciatur ortus, optati tamen sentiantur effectus. Tanta vis est *divinioris Arcani*.

Atque ut ad *Ethicam Symbolicam* redeam; Poëtarum ideò Involucris tecta est, ut vitæ præcepta lector intelligat clariùs, addiscat faciliùs, gustet suaviùs, reminiscatur tenaciùs. Quæ causa fuit, cur sapientissimus Regum Salomon, frequentium *parabolarum* & *apologorum* integumentis Sapientiam doceat in Proverbiis. Hinc illæ

DEDICATIO.

illæ cap. 3. i. introductiones *Sanguisuga, aquila, colubri, formica, lepuseuli, locusta, stellionis, leonis, galli, arietis &c.* nempe jucundiùs in mentem illabitur Morum Institutio formis quibusdam & figuris vestita, quàm nudis præceptis inculcata. Movent exempla non tantùm facta, sed etiam ficta; quia quæ facta, fingi potuerunt: & quæ ficta, fieri quiverunt. Quid refert, Iridis colores veri sint, an apparentes tantùm, modò rapiant oculos, & utilem contemplationem objiciant animis. Virtutum certè ac vitiorum imagines, quis nisi fingendo facit: & quis factas æstimat, nisi fingentes aut fictores intelligat? *Res* considerat *Ethica*, non *nomina*: ex cognitis eruit incognita, & *Verum* etiam per *Fabulas* dicit ac docet. Hoc liber hic demonstrat. Et ut exemplis utar præsentibus: Siquis generosæ Virginis emblemata intueri desiderat; *Daphnen* aspiciat, fugâ se Apollini eripientem. Si castæ uxoris simulacrum avet contemplari: *Penelope* Ulyssis conjux illud exhibet. Delectat pudici adolescentis imaginem videre? *Hippolytum* Thesei filium, novercæ libidini repugnantem consideret. Hilarem paupertatem vult ob oculos ponere? *Philemonem* & *Baucidem* animo subjiciat. Pietatem in Divos, patriam, parentes, quis meliùs indicat, quàm *Aneas*, senem patrem Anchisem humeris ex incendio Trojano efferens? Reges justitiæ tenaces, *Minos* & *Æacus* quàm benè referunt? In periculis infracti animi icon sunt *Bellerophon* & *Iason*; In Politica prudentia exercitatum virum *Ulysses* ad vivum ostendit. *Amphion* citharædus dum saxa movet, & canendo Thebarum mœnia ædificat, Principes, & eorum Ministros docet, quid sit amorem & concordiam in civibus conservare. E contrario excoriatus *Marsyas* temerariam jactantiam dedocebit; *Midas* inauratus, & *Tantalus* inter undas sitiens avaritiam dissuadebunt: Idem *Midas auritus*, quid sit esse divitem indoctum, monstrabit. *Gigantes* cælum oppugnantes inconsultam ferociam damnant: *Lycaon* in lupum versus, tyrannidis indolem adumbrat: *Actæon* cum cervinis cornibus oculorum curiositatem accusat. Idem dilaceratus à suismet canibus, adultores & parasitos cavendos monet. *Phaëthon* cælum & terram incendens, stolidam

DEDICATIO.

stolidam ambitionem, & juvenile regimen: *Narcissus* suâ formâ captus, & merfus, philautiam, seu cæcum amorem sui: *Salmonius* Rex, Jovis tonitrua imitans, & fulmine conflagrans, punitam arrogantiam figurat: *Sisyphus* Junonis umbram pro Junone amplectens, malæ voluptatis vanitatem, & secuturas inde pœnas, rotæ semper volubili implexus ostendit: *Tityus* depalcente viscera vulture, quid sit rea conscientia, prodit. *Tereus* Rex in upupam mutatus adulteros amores, longas scelerum notas indicat. Atque hæc exempli causâ; unde apparet, quantus *Æthica Veritatis* campus in his *Fabularum* imaginibus aperiatur. Ad quarum ego imaginum explicationem tantò libentiùs studium meum contuli, quantò crebriùs *ex sine velo* sine pudore producuntur in theatra, intexuntur in telis & tapetibus, pinguntur in tabulis & parietibus, sculpuntur & cælantur in vasis, narrantur & canuntur in mensis, oculorum dehonestamenta, aurium probra, vitiorum illicia, juventutis corruptelæ. Nempe ut ex floribus spes mella, araneæ sugunt venenum; ita ex Poëtarum commentis quidam non nisi turpia colligunt, & in Musarum viretis Veneres venantur, quod multis etiam priscae superstitionis ac Parnassi cultoribus pudendum & erubescendum videbatur. Nostra mens fuit bonam frugem à lolio secernere, & modum ostendere castè litandi Camænis, honestèque vivendi ex Poëtis.

Verùm longiùs excurrit mea hæc oratio, Domine Prænobilis ac Gratiöse, quàm ut vel tua permittant negotia, vel mea ferat reverentia. Solent alii, qui libros dedicant, Patronorum suorum elogia in Operis vestibulo præfigere; ego verò parcam pudori Tuo, meoque. Id unum dixero, quod intelligentissimus Aulicorum officiorum Rex Salomon effatus est Prov. c. 14. v. 35. *Acceptus est regi minister intelligens*; hoc est, ut Interpretes exponunt, cuius in consiliis perspecta est prudentia, in inveniendo soletia, in conversando & tractando dexteritas, in exequendo efficacitas, in mutando celeritas, in omni denique actione sapientia, fortitudo, fidelitas, probitas, modestia. Rarum equidem ornamentum in Aulico, Demissio in magnitudine, morum facilitas in splendido munere, vultus

DEDICATIO.

tus porrectus in frequenti aditu, arduis negotiis interpellato. Re-
 cte Cassiodorus 8. var. 14. *Tales decet esse Aulicos viros, ut natura bona
 indicio frontis aperiant, & possint agnosci de moribus, cum videntur.* Ha-
 bes hic imaginem tuam Domine Prænobilis ac Gratiose, velut in
 brevi tabella expressam; dum incertum relinquis, plus Tibi digni-
 tatis conferat amplitudo officii, quod geris, an tu splendoris illi,
 virtutibus tuis reddas. Radium, quos ab Honore & Favore, benigno
 Principum fluxu accipis, pulcherrimo cum fœnore in BONUM COM-
 MUNE reflectis.

E clientum numero (liceat hoc mihi pro clausula Nuncupa-
 tionis meæ meminisse) veteres Romani Patronorum opes æstima-
 bant; hinc eos felices, potentes, beatos prædicabant ac venera-
 bantur. Tuam, Domine Gratiose, si fortunam ac felicitatem me-
 tiri volumus, censum Clientum incamus, non qui frigidum illud
 (ut olim apud Quirites factum) matutina salutatione AVE ferunt,
 sed qui salute per Te parta, salvum Te ac Fortunatum reddunt.
 Tua namque pietate, consilio, industriâ effectum est, ut plurimi,
 quos Hæresis tenebris plusquam Cimmeriis involverat, lucem Ve-
 ritatis aspiciant, miserrimè cæteroquin perituri, nisi in Bavaria, ve-
 lut in antiqua & firmissima Orthodoxæ Religionis Arce, Institutionem
 Fidei in charitate Docentium: tutelam & aylum in Principis Electo-
 ris potentia invenirent. Videor mihi homines hos, meliori de
 sorte Clientes, audire, grati, contestatione animi, Te Patronum
 suum meritissimum secundissimis votis devenerantes cæloque Ne-
 men Tuum inferentes. Cum quibus ego, *sauste felicitèrque* acela-
 mantibus, vocem animùmque jungo, & nomine PARTÛS mei cli-
 entelaria officia defero, Tibique, *Patrino & Patrono Optimo, Ob-
 servandissimo*, & me, & Collegium nostrum perdemissè atque ob-
 sequiosè commendo. Landishuti, Cal. Maij Anno M. DC. LXXV.

Prænobilis ac Gratiose Dominationis Tuæ

Humilis in Christo servus

MICHAEL PEXENFELDER S. J.